

Janusz Firlet, Zbigniew Pianowski, Aleksander Krawczuk, Aleksander Gieysztor, Aleksander Krawcewicz

---

Wołczyn, okr. Nrześć, Białoruska SRR

Informator Archeologiczny : badania 23, 107

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na zerodowanej powierzchni stanowiska odkryto także 2 pochówki nie zawierające wyposażenia, najprawdopodobniej o chronologii mezoickiej.

Badania w Kadero będą kontynuowane w 1991 roku.

ZSRR

WOŁCZYN
okr. Brześć, Białoruska SRR

Ministerstwo Kultury i Sztuki Fundacja
Kultury Polskiej Instytut Architektury
i Konserwacji Zabytków w Mińsku

Ze strony polskiej prace prowadzili mgr Janusz Firlet i dr Zbigniew Pianowski (autorzy sprawozdania), działający z ramienia Komisji Fundacji Kultury Polskiej, powołanej przez Ministra Kultury prof. dr. Aleksandra Krawczuka i kierowanej przez prof. dr. hab. Aleksandra Gięsztorę. Ze strony białoruskiej badania prowadził dr Aleksander Krawcewicz. Pierwszy sezon badań. Finansowała Fundacja Kultury Polskiej oraz Instytut Architektury i Konserwacji Zabytków w Mińsku. Kościół p.w. św. Trójcy, barokowy (1733-1743), budowla centralna, ośmioboczna z niszami w narożach. Od 1938 r. miejsce spoczynku króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Porządkowanie wnętrza, badania niszy królewskiej, krypt grobowych i eksploracje na zewnątrz kościoła.

Badania w kościele św. Trójcy w Wołczynie miały na celu pozyskanie szczątków związanych z pochówkiem króla Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz rozpoznanie posadowienia murów kościoła dla przygotowania technicznego projektu jego restauracji. Katastrofalny stan zachowania kościoła (zawalony dach, popękane mury) spowodował konieczność oczyszczenia wnętrza by umożliwić dotarcie do miejsca w którym spoczywał król (tj. do niszy północno-zachodniej). Dokonała tego ekipa PP PKZ Oddział Białystok pod kierunkiem mgr inż. arch. Ewy Gawlikowskiej-Pisniak z Fundacji Kultury Polskiej. Po uzyskaniu dostępu do niszy królewskiej przeprowadzono badania zasypiska zalegającego na poziomie użytkowym oraz zasypiska znajdującego się w krypcie pod tą niszą. Już podczas wstępnych oględzin kościoła w grudniu 1988 r. stwierdzono, iż trumny zawierające zwłoki króla zostały rozbite, zaś szczątkami pochówku nasycona jest ziemia zalegająca w otwartej krypcie pod niszą.

Rezultatem dokładnego przebrania wydobytego na powierzchnię zasypiska było pozyskanie licznych przedmiotów pochodzących z wyposażenia grobowego monarchy, m. in. czterech haftowanych srebrnych orłów (jeden z dobrze zachowanym herbem Ciołek), fragmentów szpady królewskiej, dużego fragmentu ostrogi, części wstęgi orderowej Orderu Orła Białego oraz bardzo dużej ilości strzępów materii należących do płaszcza królewskiego oraz obicia i wykładzin trumien. Odnaleziono również część XVIII-wiecznej trumny wraz z oryginalnym, połączonym uchwytem a ponadto zabezpieczono rozbitą, lecz zachowaną niemal w całości trumnę zewnętrzną, sporządzoną w 1938 r. na przewiezienie zwłok królewskich z kościoła św. Katarzyny w Leningradzie do Wołczyna. Wszystkie przedmioty za zgodą Ministra Kultury Białoruskiej SRR — W.A. Gilepa zostały przewiezione do Polski i złożone na Zarnku Królewskim w Warszawie. Pobrano także próbki ziemi, w których antropolog, dr Mirosław Parafiniuk z Zakładu Medycyny Sądowej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie stwierdził obecność szczątków ludzkich, najprawdopodobniej Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Badania na zewnątrz kościoła, prowadzone przez dr Aleksandra Krawcewicza dostarczyły danych dotyczących posadowienia budowli, usytuowania pierwotnego wejścia (od strony południowej), zmieniłone zapewne jeszcze w trakcie budowy. Odsłonięto także fragmenty XIX-wiecznego budynku bramnego oraz murowanego ogrodzenia kościoła z okresu, gdy po powstaniu styczniowym został on zamieniony na cerkiew prawosławną.

Kościół św. Trójcy w Wołczynie ma zostać odrestaurowany wspólnym wysiłkiem stron polskiej i białoruskiej. Badania zapewne będą kontynuowane.